

DET KRISTNE SAMFUNDSSYN

Er der et kristent samfundssyn? Hvis ikke, hvorfor har man så i vor tid oprettet kristne partier?

Da Europa i 18-tallet blev industrialiseret og demokratiseret, opstod der to modsatte syn på, hvad et samfund er: 1) liberalisme og 2) socialisme.

1) Grundprincippet i liberalismen var, at det var markedet, der regulerede samfundet. Det indebar, at det var kapitalen, der var den regulerende faktor i samfundet, der var blevet et industrisamfund, derfor brugte man også udtrykket 'kapitalisme'. Grundprincippet var den 'personlige ejendomsret', som var en absolut ret. Det var især i USA, at dette samfundssyn blev grundlaget for et nyt samfund. Dette samfundssyn blev kaldt Manchester-liberalismen.

2) Heroverfor udviklede Karl Marx et andet samfundssyn. Det var samfundet i sin helhed, der skulle bestemme over samfundets måde at fungere på. Der var ikke noget, der hed personlig ejendomsret. Det var alene samfundet, der havde ejendomsret: Alt er fælles. På dette grundlag opstod kommunismen og socialismen.

3) Disse to modsatte samfundssyn udfordrede ikke mindst den katolske kirke, og man udviklede et tredje samfundssyn. Et samfund er bygget op nedefra med den enkelte familie som grundenhed (naturligvis respekterede man også ugifte som havende værdi). En familie skal have ressourcer til at tage ansvar for familiens trivsel. Men ingen familie kan på isolere sig. Også familierne skal udgøre fællesskaber. Samfundet skulle bygges op nedefra. Det store samfund må ikke fratage de mindre samfund og familierne deres rettigheder og ansvar som i den socialistiske model. Kirken formulerede to principper: subsidiaritetsprincippet / nærhedsprincippet og solidaritetsprincippet, som hele tiden skulle forholde sig til hinanden. Det større samfund må ikke overtage det mindre samfunds ansvar for at fungere, men i påkommende tilfælde har det større samfund et solidaritetsansvar, nemlig at hjælpe det mindre samfund med at løse problemerne. Et stort samfund, ja et verdenssamfund, skal bygges på disse præmisser. Respekt for det enkelte menneske og den enkelte familie, men også et behov for solidaritet samfundene imellem.

Man kan sammenfatte dette syn således: Det kristne syn på, hvad et menneske er, er grundlæggende uforeneligt med både det liberalistiske og det socialistiske samfundssyn, fordi i disse samfundssyn havde mennesket ikke prioritet. Dets værdi bestod i, at det kunne levere arbejdskraft (liberalismen), eller at det var medlem af et samfund, der ejede alt inkl. mennesket selv.

4) Det kristne samfundssyn (først udviklet af pave Leo XIII i læreskrivelsen: Rerum novarum 1891) inspirerede lidt efter lidt kristne til i det 20-århundrede at grundlægge partier på dette grundlag. Det var især i Frankrig, at lærde (jesuitter) teologer udviklede en kristen politisk ideologi. Men den tyske katolske teolog, Oswald v. Nell-Breuning (f. 1890), er vel nok den største kristne tænker på dette område.

5) Franske jesuitter grundlagde i slutningen af 50'erne et institut i Latinamerika for at undervise latinamerikanerne i et kristent samfundssyn. Mange af de latinamerikanske lande var begyndt at komme under kommunistisk herredømme. I Belgien oprettede man også seminarer med særligt henblik på latinamerikanske studenter.

6) I flere lande i Europa blev der oprettet kristne partier som alternativ både til kommunistiske og liberalistiske partier. Kirken forsøgte på den måde at øve indflydelse på opbygningen af et nyt Europa efter 1. verdenskrig. Også i Danmark blev der i 60'erne oprettet et kristent folkeparti.

7) Det grundlæggende problem i vor nutidige verden er, at det kristne menneskesyn, som lidt efter lidt havde udviklet en kristen civilisation i den vestlige verden, stort set er forsvundet. Det historiske udgangspunkt for denne udvikling er den franske revolution og de nye industrisamfund i Europa, som skabte grobund for et nyt menneskesyn. Men det førte som ovenfor nævnt til, at den katolske kirke formulerede principperne for et kristent samfund, som skal bygges på det kristne menneskesyn.

Hvordan kan vi så definere dette kristent menneskesyn?

8) Det kristne menneskesyn finder vi defineret i Bibelen, som jeg kan sammenfatte således:

8,1 Hvert eneste menneske har en værdi i sig selv, fordi det er skabt af Gud. Vores værdi består ikke i, at vi tilhører en bestemt familie, klan, kultur, parti eller for den sags skyld religion. Det menneskesyn, der hersker rundt omkring i andre kulturer, og altid har gjort det, f.eks. i vikingekulturen består i, at mennesket har sin værdi i kraft af sit tilhørsforhold til grupper. Det kristne menneskesyn består i, at et barn har en værdi i sig selv fra sin undfangelse af. Men det er det falske menneskesyn, der igen er begyndt at herske i vores samfundskultur.

En af konsekvenserne er, at kvinden har ret til at få abort ud fra "dogmet", at kvindens krop tilhører hende selv (og altså ikke det ufødte barn). Det er grotesk, at man politisk diskuterer, hvor langt henne i graviditeten en kvinde har "ret" til at få abort. Hele det moderne syn på seksualitet, f.eks. homoseksualitet er ikke menneskevenligt osv.

8.2 Iflg. Guds ordning er mand og kvinde tilsammen et billede på Gud (1.Mos. 1) og i 1. Mos. 2 står, at Gud "byggede" kvinden, nemlig som et "hus" og manden skal binde sig til hende, så de bliver "ét kød", dvs. én levende organisme. Det er definitionen på familien som en bolig, der kan rumme begge ægtefæller og børn. Familien i det kristne menneskesyn er samfundets grundcelle. Dette syn på familien eksisterer stort set ikke længere.

Siden 68-revolutionen har "kæresteforhold" erstattet familien. Jeg er på basis af mine mange års erfaring helt overbevist om, at det manglende kristne syn på mand-kvinde forholdet er den egentlige grund til det, politikerne kalder børns og unges mistrivsel. Det er altid børnene, der betaler prisen for et forkert forhold mellem mand og kvinde. Jeg tør også påstå, at forældrene i dag ikke er til for børnenes skyld, men børnene til for forældrenes skyld. Tænk blot på singlemødre og homofile par, der vil have børn. Nej et barn har brug for og ret til en far og mor, der lever i et livsvarigt kærlighedsforhold.

8.3 Politikerne må også ærligt se i øjnene, at verdensbefolkningen (måske undtaget i Afrika) formindskes, fordi moderne kvinder i gennemsnit får under to børn. Deres første opgave er ikke "at give livet videre" (citater fra en ung kvinde), men at udfolde sig og få en position i samfundet på "lige fod med manden". Man forveksler lige værdighed med ligestilling i samfundet. Det er det aktuelle samfundssyn, der bestemmer over vores menneskesyn. Måske kan man kalde "feminismen" for det nye samfundssyn som afløser af det socialistisk og kapitalistisk samfundssyn.

KONKLUSION: Jeg har naturligvis kun nævnt det, jeg finder principielt vigtigt i en politisk tænkning. Af det fremførte er det klart, at vi kristne med vores guddommelige menneskesyn tænker og skal

tænke anderledes end andre mennesker. Men vi må virkelig være overbevist om, at dette menneskesyn er det rigtige og det eneste, der kan "reformere" samfundet. Min erfaring er desværre, at vi danske ofte slet ikke tænker "principielt" men "lavpraktisk".

Jeg har siden mine teologiske studier i Paris i 60'erne beskæftiget mig med det kristne samfundssyn takket være de ovenfor nævnte jesuitter og vejledt mange i det kristne menneskesyn. I dag spørger jeg mig selv (og andre), om den nutidige præsteuddannelse indebærer undervisning i det her omtalte samfunds- og menneskesyn. Hvis ikke det er tilfældet, vil præsterne ikke kunne undervise de troende i kirkens syn på samfund. Det vil naturligvis medføre, at når katolikker skal hen i stemmeboksen, har de ingen kristne forudsætninger for at sætte krydset, det rigtige sted. Det er for at afhjælpe mine trosfæller, at jeg har skrevet denne tekst, for som kristne har vi i allerhøjeste grad et ansvar for det menneskelige samfund, vi er en del af. Faktisk var det også 2. vatikankoncils undervisning i dokumentet *Gaudium et Spes* (1965). Kristne, der ikke vil tage ansvar som kristne for et menneskeværdigt samfund, fornægter på en vis måde sin kristne tro og er medansvarlig for, at et evt. umenneskeligt samfund udvikler sig, som det er tilfældet i dag rundt omkring i den moderne verden. Den kristne tro skal genopstå og gennemsyre vores menneskelighed.

17 05 2026

Lars Messerschmidt
Katolsk teolog